

آینده مرجعیت دینی

وضعیت موجود و آینده مرجعیت دینی ، علل و عوامل ، راهبردها و راهکارها

دیدگاه نخبگان

نویسندگان:

محمد باقر صدقی، محسن گلپایگانی

یاور عیوضی، دکتر محمد تقی دشتی

(انتشار محدود)

آینده مرجعیت دینی

وضعیت موجود و آینده مرجعیت دینی، علل و عوامل، راهبردها و راهکارها

دیدگاه نخبگان

نویسندگان: محمدباقر صدقی، محسن گلپایگانی، یاور عیوضی و دکتر محمد تقی دشتی

هماهنگی پژوهش: حامد عبداللہی سفیدان . مدیر اجرایی: محمد قرائتی ستوده

ویراستار: محمد رضا منصفی، طرح جلد: گروه فرهنگی هنری فانوس . انتشارات: مکتب اندیشه . جاب و صحافی: چاپخانه کاندی

شابک: ۹۶۴-۶۲۲-۷۲۰۴-۵ . نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸ . شمارگان: ۲۰۰ . قیمت: ۱۲۰,۰۰۰ تومان

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مرکز پژوهشی مبنا (مؤسسه صراط مبین) محفوظ است.

سرشناسه: صدقی، محمدباقر، ۱۳۶۰- عنوان و نام پدیدآور: آینده مرجعیت دینی: وضعیت موجود و آینده مرجعیت دینی، علل و عوامل، راهبردها و راهکارها دیدگاه نخبگان / نویسندگان محمدباقر صدقی، محسن گلپایگانی، یاور عیوضی: ناظر علمی محمدتقی دشتی: هماهنگی پژوهش حامد عبداللہی سفیدان: ویراستار محمد رضا منصفی: [برای مرکز پژوهشی مبنا (مؤسسه صراط مبین)، مشخصات نشر: قم: مکتب اندیشه، ۱۳۹۸، مشخصات ظاهری: ۷۹۰ ص: ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م. شابک: ۹۶۴-۶۲۲-۷۲۰۴-۵] وضعیت فهرست نویسی: فیبا- موضوع: مرجعیت- موضوع: Authority, Shiite -- Forecastig -- موضوع: آینده نگری- موضوع: Ulama -- Iran -- Interviews -- شناسه افزوده: عیوضی، یاور، ۱۳۶۲- شناسه افزوده: دشتی، محمدتقی، ۱۳۵۲- شناسه گلپایگانی، محسن، ۱۳۵۹- شناسه افزوده: عیوضی، یاور، ۱۳۶۲- شناسه افزوده: دشتی، محمدتقی، ۱۳۵۲- شناسه افزوده: عبداللہی سفیدان، حامد، ۱۳۶۴- شناسه افزوده: مرکز پژوهشی مبنا- شناسه افزوده: مؤسسه صراط مبین- رده بندی کنگره: BP۱۶۷- رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۱- شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۶۳۲۸۱

شبكة ارتباط با مخاطب

روابط عمومی (سفارش کتاب، پیشنهادات و انتقادات): محمد قرائتی ستوده ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۵

دفتر مرکزی: قم- ۴۵ متری شهید صدوقی- کوچه ۵۶- پلاک ۷۴- تلفن: ۰۲۵۳۲۹۰۶۴۰۴

آدرس تارنما: www.smhi.ir - www.mabnarc.ir

پست الکترونیک: info@smhi.ir - info@mabnarc.ir

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۱	حجت الاسلام دکتر عبدالکریم بی آزار شیرازی
۲۹	حجت الاسلام دکتر عبدالکریم بهجت پور
۴۸	حجت الاسلام والمسلمین سید شرف الدین ملک حسینی
۶۴	آیت الله سید محمد واعظ موسوی
۷۸	دکتر سید محسن طباطبایی فر
۱۰۶	حجت الاسلام دکتر محسن غرویان
۱۲۵	دکتر عبدالوهاب فراتی
۱۴۷	آیت الله سید هاشم بطحایی گلپایگانی
۱۶۳	حجت الاسلام دکتر مهدی ایمانی مقدم
۱۷۹	حجت الاسلام دکتر محمدعلی خادمی کوشا
۱۹۲	دکتر محمدباقر تاج الدین
۲۱۹	حجت الاسلام دکتر احمد رهدار
۲۳۱	دکتر محمدتقی دشتی
۲۴۹	حجت الاسلام مهدی رفیعا
۲۶۰	حجت الاسلام ابراهیم محمدپور زنجانی
۲۸۸	دکتر احمد شکرچی
۳۱۴	دکتر سید حسین شرف الدین
۳۲۸	حجت الاسلام دکتر مهربان صادقی
۳۴۷	دکتر محسن صبوریان
۳۵۴	دکتر معصومه ظهیری
۳۷۴	حجت الاسلام دکتر داوود فیرحی
۳۹۷	دکتر فریبا غلاسوند
۴۲۵	حجت الاسلام محمدابراهیم شیخ اولیا لوانسانی

۴۳۵	دکتر حسن محدثی
۴۵۸	حجت الاسلام دکتر داوود مهدوی زادگان
۴۷۶	حجت الاسلام والمسلمین مسیح مهاجری
۴۹۳	حجت الاسلام میرصانع
۵۰۶	دکتر سید محمود نجات حسینی
۵۲۷	حجت الاسلام دکتر سید ابوالحسن نواب
۵۴۲	حجت الاسلام سید مصطفی حسینی نیشابوری
۵۵۶	حجت الاسلام دکتر محمدجواد ارسطا
۵۶۶	آیت الله رضا استادی
۵۷۵	حجت الاسلام موسی قمرزاده
۵۸۷	علی اشرف فتحی
۶۰۵	حجت الاسلام دکتر محمدحسین حق جو
۶۲۱	آیت الله سید محمدجواد علوی بروجردی
۶۴۳	حجت الاسلام محمدحسن نبوی
۶۴۹	آیت الله علی اکبر سیفی مازندرانی
۶۶۱	حجت الاسلام مسعود امامی
۶۸۹	دکتر محمدعلی فتح اللهی
۷۰۵	حجت الاسلام دکتر صفر جبرئیلی
۷۲۵	جناب آقای دکتر حسین اکبری
۷۴۴	دکتر مرضیه حقانی
۷۶۲	آیت الله ابوالقاسم علی دوست
۷۶۷	حجت الاسلام دکتر مسعود آذربایجانی

مقدمه

دوره معاصر دوره‌ای است که انسان در آن با موضوعات و مسائل نوپدیدی مواجه می‌شود و بی‌شک جهان تشیع نیز از این قاعده مستثنی نیست. مسائل مستحدثه، نوظهور و بی‌سابقه اجتماعی، قضایی، حقوقی، سیاسی، نظامی، اقتصادی، پزشکی، هوافضا و غیره جملگی این نگاه را برجسته می‌کند که دایره فقه و نقش مرجعیت شیعه به عنوان راهبران مردم باید در حوزه‌های گوناگون به صورت فعال نقش‌آفرین باشد تا جامعه احساس کند نهاد مرجعیت مانند گذشته در موضوعات روز پویا وارد می‌شود. با نگاهی گذرا به تاریخ ایران این مطلب کاملاً هویدا است که مرجعیت در تکوین شخصیت و جامعه ایرانی حضور جدی داشته است؛ از این رو، این نهاد در عصر حاضر نیز حضور و نفوذ خود را در راهبری جامعه با توجه به تحولات سریعی که در دنیا رخ می‌دهد و خواه‌ناخواه همه را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد باید تقویت کرده و عرصه را به سایر رقبا که خود را داعی‌دار هدایت مردم معرفی می‌کنند واگذار نکند.

با توجه به مطالب بالا، مرکز پژوهشی مبنا بر این باور است که در شرایط کنونی یکی از مهم‌ترین وظایف علما و حوزه‌های علمیه شناخت وضعیت کنونی عرصه بین‌المللی، تهدیدات و چالش‌های پیش‌روی نهاد مرجعیت است. این مهم زمانی میسر می‌شود که نهاد مرجعیت ابتدا آسیب‌هایی که پیرامون حوزه علمیه، مراجع تقلید و دفاتر آن‌ها را احاطه کرده به خوبی بشناسند و در صدد اصلاح آنها برآیند. اگر بنا باشد به‌طور خلاصه برخی از این آسیب‌ها را بیان کرد می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد.

- سکولاریسم: یکی از خطراتی که به‌طور جدی روحانیت و مرجعیت شیعه را تهدید می‌کند، مسئله سکولاریزه شدن مسیر مرجعیت و حوزه علمیه است. متولیان تفکر سکولاریسم می‌خواهند مراجع عظام تقلید، حوزه‌های علمیه، علما و طلاب را از متن مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بیرون رانده و در حاشیه قرار دهند. بدون تردید به حاشیه‌رفتن بزرگان دین به‌منزله منزوی شدن آیات وحی، احادیث و روایات در جامعه خواهد بود.
- به‌روز نبودن حوزه‌ها: حوزه‌های علمیه و مراجع تقلید باید جامعه زمان خود و نیازهای آنان را کاملاً شناخته باشند و مسائل آنان را به‌خوبی احصا کرده و در صدد باشند به‌صورتی پاسخ‌نیاز جامعه به‌خصوص نسل جوان را دهند که آن‌ها احساس کنند مرجعیت دینی کاملاً ذائقه و نیاز آن‌ها را شناخته و براساس آگاهی کامل پاسخ آنان را می‌دهد. آسیب‌های دیگری مانند دنیاطلبی، جامع نبودن و مشکلات سیاسی و... سبب کاهش نفوذ و اقتدار نهاد مرجعیت و روحانیت در آینده است که به جهت طولانی شدن به همین مقدار بسنده می‌شود.
- سوءاستفاده از عنوان مرجعیت: برخی گروه‌ها، فعالیت‌های مستمر و بی‌وقفه‌ای به‌عنوان پیروان مرجعیت شیعه انجام می‌دهند و به دنبال تکفیر، تفسیق و توهین به مقدسات مذاهب اسلامی هستند. آن‌ها با استفاده از عنوان مقدس مرجعیت شیعه، با پخش و نشر احادیث ضعیف، اقدامات

تفرقه‌آمیزی مانند سب و لعن صحابه، قلاده بستن در حرم‌های اهل بیت و کارهای بدعت‌واری که سندیت محکمی ندارد؛ اما به دلیل بیان این حدیث توسط یک مرجع که از این عنوان سوءاستفاده نموده؛ سبب بروز مشکلات متعددی می‌شود.

از همین روی پژوهشگران مرکز پژوهشی مبنا بر آن شدند در این زمینه اقدام به این پژوهش مهم نمایند. لازم به توضیح است در این زمینه اقدامات گوناگونی در خصوص تحلیل و بررسی داده‌های موجود پژوهشی صورت گرفته است و حوزه‌های مختلفی که مرتبط با این مسئله هستند، واکاوی مقدماتی شده‌اند. مؤسسه بر آن شد برای آگاهی از وضعیت میدانی موجود و همچنین آگاهی یافتن از نظرات اساتید و نخبگان دلسوز در خصوص مرجعیت دینی شیعه اقدام به مصاحبه نخبگانی کرده و نظرات این صاحب‌نظران را بعد از جویا شدن در سیر پژوهش خود استفاده مطلوب نماید. با توجه به این مقدمه بعد از برگزاری تعدادی جلسات بارش فکری و مشورت با برخی اساتید سؤالات ذیل جهت پرسش از اساتید و اندیشمندان این حوزه طراحی و ارائه شد.

۱. در زمان حاضر و با توجه به تحولات مدرنیته، مرجعیت دینی چه شاخصه‌هایی را باید دارا باشد؟
۲. مرجعیت فقهی (حلال و حرام) اعتقادی و اخلاقی مردم در حال حاضر چه کسانی هستند؟
۳. جایگاه مرجعیت دینی به معنای عام (مصادیق: مراجع تقلید، روشنفکران دینی، مداحان، اساتید دانشگاه و معلمان آموزش و پرورش) و وضعیت کنونی آن‌ها چگونه است؟
۴. روند تغییرات گروه‌های مرجع طی دهه‌های گذشته چگونه بوده است؟
۵. علل کاهش یا افزایش نفوذ و اقتدار روحانیت به‌عنوان مرجع دینی مردم چیست؟

۶. وضعیت آینده اعتبار و جایگاه مرجعیت شیعه (نهاد مرجعیت تقلید) در ایران چگونه خواهد بود؟

۷. توصیه و راهکار برای بهبود وضعیت کنونی چیست؟

در پایان از همه اساتیدی معظمی که قبول زحمت کرده و به این مرکز اجازه دادند که از نظرات نخبگی آنان در این موضوع مهم استفاده شود، کمال تشکر را داشته و از درگاه خداوند منان برای این عزیزان توفیق روزافزون را خواستاریم.

مرکز پژوهشی مبنا